

UDC 08
LBC 94

Editor: Shibaev Alexander Grigoryevich, *Doctor of Technical Sciences, Professor, Academician*
Scientific Secretary: Kuprienko Sergey, *PhD in Technical Sciences*

Editorial board: More than 200 doctors of science. Full list on page:
<https://www.sworldjournal.com/index.php/swj/about/editorialTeam>

Expert-Peer Review Board of the journal: Full list on page:
<https://www.sworldjournal.com/index.php/swj/expertteam>

The International Scientific Periodical Journal "SWorldJournal" has gained considerable recognition among domestic and foreign researchers and scholars. Today, the journal publishes authors from from different countries.

Journal Established in 2018. Periodicity of publication: twice a year

The journal activity is driven by the following objectives:

- Broadcasting young researchers and scholars outcomes to wide scientific audience
- Fostering knowledge exchange in scientific community
- Promotion of the unification in scientific approach
- Creation of basis for innovation and new scientific approaches as well as discoveries in unknown domains

The journal purposefully acquaints the reader with the original research of authors in various fields of science, the best examples of scientific journalism.

Publications of the journal are intended for a wide readership - all those who love science. The materials published in the journal reflect current problems and affect the interests of the entire public.

Each article in the journal includes general information in English.

The journal is registered in the INDEXCOPERNICUS, GoogleScholar.

UDC 08
LBC 94
DOI: 10.30888/2663-5712.2023-19-04

Published by:
SWorld &
D.A. Tsenov Academy of Economics
Svishtov, Bulgaria
e-mail: editor@sworldjournal.com

Copyright
© Authors, scientific texts 2023

<https://www.sworldjournal.com/index.php/swj/issue2023-19> 97

HISTORICAL-RETROSPECTIVE ANALYSIS OF THE
FORMATION OF PEDAGOGICAL SELF-REFLECTION
OF FUTURE TEACHERS OF MUSICAL ART

Petrykova O.P., Leontieva S.L.

<https://www.sworldjournal.com/index.php/swj/issue2023-19> 102

FORMATION OF THE PROFESSIONAL CONFIDENCE OF
THE FUTURE MUSIC TEACHER IN THE PROCESS OF
DETERMINING WORKING METHODS IN THE CLASS
OF CHORAL CONDUCTING AND READING OF
CHORAL SCORES

Pereverzeva O.V.

<https://www.sworldjournal.com/index.php/swj/issue2023-19> 108

EDUCATIONAL REALITIES OF THE PROFESSIONAL
ACTIVITY OF THE MODERN ART TEACHER

Pocatilska H.V.

<https://www.sworldjournal.com/index.php/swj/issue2023-19> 113

METAMARKERS OF ACADEMIC CULTURE OF A TEACHER-
MUSICIAN IN THE CONTEXT OF SOCIOCULTURAL
CHALLENGES TO PROFESSIONAL PEDAGOGICAL
EDUCATION.

Seheda N.A.

<https://www.sworldjournal.com/index.php/swj/issue2023-19> 124

GENERAL MARKERS OF THE PROJECT APPROACH IN
PROFESSIONAL TRAINING OF MUSIC ART TEACHERS

Sopin O.I.

<https://www.sworldjournal.com/index.php/swj/issue2023-19> 131

ART THERAPEUTIC PROPERTIES OF THE SYNTHESIS OF
THE ARTS IN THE FORMATION OF STRESS RESISTANCE
OF THE SUBJECTS OF THE EDUCATIONAL PROCESS

Tereshchenko S.V.

<https://www.sworldjournal.com/index.php/swj/issue2023-19> 136

USE OF PRAXIOLOGICAL AND COMPETENT APPROACHES
AS A METHODOLOGICAL BASIS OF THE PROFESSIONAL
TRAINING OF THE FUTURE TEACHER OF MUSIC.

Vrubel G.F.

УДК 378:373.3/.5.011.3-051:78]:159.955.

HISTORICAL-RETROSPECTIVE ANALYSIS OF THE FORMATION OF PEDAGOGICAL SELF-REFLECTION OF FUTURE TEACHERS OF MUSICAL ART

ІСТОРИКО-РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ
САМОРЕФЛЕКСІЇ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Petrykova O.P. / Петрикова О.П.

as.prof. / доцент

Department of Academic and Pop Vocal

Faculty of Musical Art and Choreography

Borys Grinchenko Kyiv University

кафедра академічного та естрадного вокалу

Факультет музичного мистецтва і хореографії

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

Leontieva S.L. / Леонтієва С.Л.

senior lecturer / старший викладач

Department of Academic and Pop Vocal

Faculty of Musical Art and Choreography

Borys Grinchenko Kyiv University

кафедра академічного та естрадного вокалу

Факультет музичного мистецтва і хореографії

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

Анотація. У тезах розкривається стан дослідженості проблеми формування педагогічної саморефлексії майбутніх вчителів музичного мистецтва у науково-методичній літературі. Авторами проведений детальний історико-ретроспективний аналіз вивчення даної проблематики та подані визначення науковим дефініціям: «рефлексія», «емпатія», охарактеризоване поняття «педагогічна саморефлексія».

Ключові слова: рефлексія, педагогічна саморефлексія, майбутні вчителі музичного мистецтва, вищі навчальні заклади.

У Державній національній доктрині розвитку освіти України одним із стратегічних напрямків є створення умов для формування творчої особистості майбутнього вчителя музичного мистецтва до реалізації та самореалізації його природних творчих задатків і можливостей їх прояву в освітньому процесі. Сучасний стан розвитку всіх галузей суспільства характеризується переглядом змісту основних положень педагогіки вищої школи щодо пріоритетів навчання і виховання молоді. Необхідність орієнтації педагогічного процесу на індивідуальність людини вимагає переосмислення мети, завдань і методів фахової підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва, створення та втілення у практику вищих освітніх закладів нових форм і методів навчання. Однією з таких важливих проблем є формування саморефлексії майбутніх вчителів музичного мистецтва на заняттях з навчальної дисципліни «Вокальний клас».

Аналіз досліджень і публікацій засвідчує, що проблемі саморегуляції та самосвідомості особистості присвячено значну кількість наукових праць в Україні та закордоном, у яких розглянуто різні аспекти та рівні саморегуляції: вивчення саморегуляції на рівні процесів і станів психіки (К.М. Гуревич, О.О. Конопкін, В.І. Моросанова, Б.М. Теплов та ін.); дослідження саморегуляції особистості в ігровій, трудовій, спортивній, навчальній діяльності (Н.Ф. Круглова, О.К. Осницький, Н.О. Циркун, С.В. Чернобровкіна, В.І. Чиркова, J.P. Connell, W.S. Grolnick, R.M. Ryan та ін.); особливості саморегуляції особистості у сфері міжособистісних відносин (К.А. Абульханова-Славська, Б.Ф. Ломов, Ю.О. Міславський та ін.); саморегуляція емоційних станів (Б.І. Додонов, Є.І. Рогов, Є.Л. Яковлева та ін.); саморегуляція самоактивності і самосвідомості, «Я – концепція» (М.Й. Боришевський, І.В. Дубровіна, І.Н. Захарова, В.К. Котирло).

Удосконалення системи підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва на сучасному етапі зумовлено значними змінами в теорії та практиці музично-естетичного виховання, спрямованого на формування творчої особистості в вищій школі.

Особливості розвитку рефлексії у різний час розглядали психологи І.С. Ладенко, А.З. Зак, С.Ю. Степанов, Н.І. Гуткіна, Г.П. Щедровицький. Філософське осмислення рефлексивних процесів спостерігається в працях В.С. Біблера, М. Хайдеггера. Особливості рефлексії в педагогічній діяльності вивчали І.С. Ладенко, В.М. Виногородський, Т.В. Фролова, Т.Д. Щербан. В галузі музичного навчання проблему мистецької рефлексії досліджували А.В. Козир, Е.Б. Абдулін, Г.М. Падалка, В.Г. Ражніков, О.П. Рудницька, М.О. Сова, Р.А. Тельчарова та інші.

У дослідженнях сучасних науковців рефлексія визначена як усвідомлення людиною власних емоційних реакцій, станів, відчуттів, думок, переживань. За допомогою рефлексії досягається співвідношення своєї свідомості, цінностей, думок, з цінностями інших людей, груп суспільства, нарешті, із загальнолюдськими цінностями та міжособистісними відношеннями. Найважливішою особливістю рефлексії є її здатність управляти власною активністю відповідно до особистих цінностей та сенсів.

З позиції філософської науки рефлексія слугує позначенням такої риси людського пізнання як дослідження самого пізнавального акту, діяльності самопізнання, що дає змогу розкрити специфіку духовного світу особистості.

В античній філософії Сократом рефлексія була представлена як основне завдання самопізнання. Платон та Аристотель трактували мислення і рефлексію як атрибут божественного розуму, який виявляє єдність думки та словесного вираження. Філософи Середньовіччя розглядали рефлексію як самовираження через Логос миротворчої активності Бога, його «розумної енергії», але прийнято вважати, що основне коло проблем, пов'язаних з цим поняттям, з'явилися лише за часів полемів Дж. Локка та Г.В. Лейбніця.

У психолого-педагогічних науках рефлексія розглядається як самопізнання суб'єктом свого внутрішнього світу, стану особистісних психічних процесів. Рефлексія – не тільки знання й розуміння самого себе, але й усвідомлення того, як інші розуміють і сприймають його особистість, емоційні реакції і когнітивні уявлення про себе. Це «процес подвійного, дзеркального взаємного відображення суб'єктами один одного, змістом якого є відтворення особливостей одне одного» [2].

Педагогічна рефлексія є невід'ємною частиною роботи вчителя. Розвинута здатність до педагогічної рефлексії стає передумовою самовиховання вчителя, його творчого пошуку, розвитку індивідуального стилю педагогічної діяльності. Психолого-педагогічну підготовку майбутнього вчителя музичного мистецтва доцільно розглядати як процес формування позитивного ставлення до музичного пізнання, накопичення психолого-педагогічних та методичних знань, а також всебічного розвитку рефлексії, необхідної для здійснення цієї діяльності. Суттєвим внеском в розвиток досліджень рефлексії в галузі музично-педагогічної підготовки фахівців стали дослідження з психології творчості (Л. Виготський, О. Леонтьєв, Б. Теплов), з музичної педагогіки (Б. Асаф'єв, Л. Баренбойм, В. Медушевський), з теорії музичного виконавства (М. Давидов, Г. Нейгауз).

Проблему творчої музичної діяльності вивчали психологи – Б. Ананьєв, Е. Голубєва. Г. Костюк, музикознавці: Б. Асаф'єв, Є. Назайкінський, Б. Яворський, педагоги: В. Верховинець, Н. Ветлугіна, Д. Кабалевський, М. Леонтович, К. Стеценко; сучасній вітчизняній музичній педагогіці – О. Лобова, Л. Масол, Є. Печерська, О. Ростовський тощо. Л. Виготський стверджував, що творчість є постійним супутником дитячого розвитку. Б. Яворський зазначав, що виховна цінність музичної творчості виявляється, насамперед, у самому процесі, бо він дає змогу вчителю спостерігати за розвитком музичної думки дитини.

У педагогічній діяльності рефлексія набуває своєрідного прояву в емпатії. Емпатія – це особливий вид емоційного контакту в ситуації, в якій людина діє. Психолого-педагогічну підготовку майбутнього вчителя музичного мистецтва доцільно розглядати як процес формування позитивного ставлення до музичного пізнання, накопичення психолого- педагогічних та методичних знань, а також всебічного розвитку рефлексії, необхідної для здійснення цієї діяльності.

Музично-педагогічна освіта майбутнього вчителя музичного мистецтва спрямована на підготовку фахівця, який усвідомлює значення множин усіх підсистем навчання в контексті інтегративного підходу, зумовленого акцентуванням на структурі професійної діяльності як інструментарія навчання й виховання учнів на уроках музичного мистецтва з метою формування вмінь сприйняття, музичних здібностей, образного мислення, музичного мислення, умінь оцінювати сенс музичного мистецтва, інтерпретувати емоційно-образний зміст, самореалізовуватись засобами музичного мистецтва, усвідомлювати роль цілеспрямованого процесу оволодіння знаннями про естетичні ідеали, філософські думки, типології сучасних форм художнього мислення та збагаченні цими знаннями підростаючого покоління.

Якість підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва значною мірою залежить від їх досвіду професійної діяльності. Удосконалення якості професійної підготовки студентів у вищій школі реалізується за умови інтеграції, що ґрунтується на положеннях синергетики – теорії самоорганізації, з урахуванням парадигмальних змін науки, формування аксіологічного поля пізнання та визначення основ забезпечення єдності наукових, художніх, культурологічних знань на різних рівнях інтеграції та їх реалізації в різних формах діяльності.

Отже, проблема формування педагогічної саморефлексії майбутніх вчителів музичного мистецтва цікавила як психологів, філософів, вчених минулого, так і викликає інтерес у сучасних науковців, адже професійна підготовка студентів даного фаху є необхідною умовою забезпечення навчальних закладів початкової та середньої ланок освіти висококваліфікованими спеціалістами, спроможних вирішити будь-які поставлені перед ними творчі проблемно-пошукові завдання.

Література:

1. Куева Луїс Давіла Сократес Формування рефлексивної компетентності

майбутніх учителів музики в процесі професійної підготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Куева Луїс Давіла Сократес. Київ, 2016. – 226 с.

2. Люшукова, М. М. Рефлексія майбутніх учителів музичного мистецтва як наукова проблема. Час мистецької освіти «Проблема творчості у сучасній мистецькій освіті : зб. тез та матеріалів VI Міжнар. наук.-практ. конф.(28-30 березня 2018) / заг. ред. Т.А. Смирнова. – Харків : Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 2018. – 224 с.

3. Мережко, Ю. В. Стимулювання творчої самореалізації майбутнього вчителя музичного мистецтва у процесі вокально-виконавської діяльності. Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі : матеріали II Міжн. наук.-практ. конф. Либідь, 2016. С. 619–625.

4. Недогрєєва, Л. С. Творча самореалізація студентської молоді. Педагогічні науки. Неперервна освіта : проблеми, пошуки, перспективи : зб. наук. праць / Суми : Сумській державний університет, 2007. Частина 2. – С. 301–305.

5. Парфентьєва, І. П. Формування рефлексії у майбутніх учителів музики в процесі вивчення української хорової духовної музики : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Парфентьєва Ірина Петрівна. Київ, 2010.

***Abstract.** Theses reveal the state of investigation of the problem of the formation of pedagogical self-reflection of future music teachers in the scientific and methodological literature. The authors conducted a detailed historical and retrospective analysis of the study of this problem and provided definitions of scientific definitions: «reflection», «empathy», characterized the concept of «pedagogical self-reflection».*

***Key words:** reflection, pedagogical self-reflection, future music teachers, higher educational institutions.*